

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 21. decembrī
(OR. en)

16327/22

ECOFIN 1374
STATIS 74
FIN 1384
UEM 360

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 20. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 733 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par to, kā tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 19. marta Regula (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās, un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 89/130/EEK, Euratom un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1287/2003 (NKI regula)

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 733 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 733 *final*

Briselē, 19.12.2022.
COM(2022) 733 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 19. marta Regula (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās, un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 89/130/EEK, Euratom un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1287/2003 (NKI regula)

1. IEVADS

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 19. marta Regula (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās, un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 89/130/EEK, Euratom un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1287/2003 ("NKI regula"),¹ nosaka procedūras, kuras ļauj atvieglot dalībvalstu sagatavoto nacionālo kopienākumu ("NKI") novērtējumu salīdzināmības, uzticamības un pilnīguma pārbaudīšanu un, ja nepieciešams, uzlabošanu. NKI regula stājas spēkā 2019. gada 18. aprīlī.

Piemērojot Eiropas kontu sistēmu ("EKS '95") saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 2223/96², kopš 2002. gada 1. janvāra Kopienas ceturto pašu resursu aprēķina, pamatojoties uz NKI. NKI aizstāja nacionālo kopproduktu ("NKP"), ko izmantoja ceturta pašu resursa novērtēšanai līdz 2002. gadam.

Piemērojot Eiropas kontu sistēmu ("EKS 2010") saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 549/2013³, kopš 2014. gada 1. janvāra ceturto pašu resursu ES budžetā aprēķina, pamatojoties uz NKI.

NKI regulas priekšteces bija Padomes Direktīva 89/130/EEK, Euratom⁴ ("NKP direktīva") un Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 1287/2003⁵, un tās abas atcēla, stājoties spēkā NKI regulai. Procedūru NKP salīdzināmības, uzticamības un pilnīguma pārbaudīšanai un novērtēšanai noteica saskaņā ar NKP direktīvu izveidotā NKP komiteja, kurā dalībvalstis un Komisija cieši sadarbojās no 1989. gada līdz 2003. gadam. Līdzīgu procedūru NKI pārbaudīšanai un novērtēšanai noteica saskaņā ar atcelto Regulu (EK, Euratom) Nr. 1287/2003 izveidotā NKI komiteja, kurā dalībvalstis un Komisija cieši sadarbojās no 2004. gada līdz 2019. gadam. Attiecībā uz datiem, ko izmanto saistībā ar pašu resursiem, tika sasniegts labs uzticamības, salīdzināmības un pilnīguma līmenis.

Šī procedūra tika izmantota par pamatu un pielāgota, izstrādājot NKI regulu, lai attiecībā uz pašu resursiem ņemtu vērā NKI. Tā paredz izveidot oficiālu ekspertu grupu, kas palīdzētu Komisijai īstenot procedūras un pārbaudes par NKI aprēķināšanu pašu resursiem. Šajā nolūkā izveidoja ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos⁶.

Kā noteikts NKI regulas 9. pantā, šajā ziņojumā ir apkopota informācija par Komisijas un ekspertu grupas nacionālā kopienākuma jautājumos panākto progresu NKI saskaņošanā un NKI regulas piemērošanā kopš tās stāšanās spēkā. 2. nodaļā ir aprakstīti pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu, ka tiek ievērota NKI regulā noteiktā nacionālā kopienākuma definīcija un tā aprēķināšana. 3. nodaļā ir aprakstīti pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis savlaicīgi nosūta Komisijai NKI datus un papildu informāciju. 4. nodaļā ir aprakstītas darbības, ko veica Komisija, lai pārbaudītu avotus un metodes, ko dalībvalstis izmanto NKI aprēķināšanai. 5. nodaļā ir izdarīti secinājumi par NKI regulas piemērošanu kopš tās stāšanās spēkā.

2. NACIONĀLĀ KOPIENĀKUMA TIRGUS CENĀS DEFINĪCIJA UN APRĒĶINĀŠANA

NKI regulas 1. pants paredz, ka NKI un iekšzemes kopproduktu tirgus cenās ("IKP") nosaka saskaņā ar 2010. gada Eiropas Kontu sistēmu ("EKS 2010"), kas izveidota ar Regulu (ES) Nr. 549/2013.

---

¹ OV L 91, 29.3.2019., 19. lpp.

² Padomes Regula (EK) Nr. 2223/96 (1996. gada 25. jūnijs) par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Kopienā (OV L 310, 30.11.1996., 1. lpp.).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 549/2013 (2013. gada 21. maijs) par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Eiropas Savienībā (OV L 174, 26.6.2013., 1. lpp.).

⁴ Padomes Direktīva 89/130/EEK, Euratom (1989. gada 13. februāris) par to, kā saskaņot nacionālā kopprodukta noteikšanu pēc tirgus cenām (OV L 49, 21.2.1989., 26. lpp.).

⁵ Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 1287/2003 (2003. gada 15. jūlijs) par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās (NKI regula) (OV L 181, 19.7.2003., 1. lpp.).

⁶ Komisijas Lēmums (2019. gada 17. maijs), ar ko izveido Komisijas ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos (OV C 174, 21.5.2019., 5. lpp.).

Kā noteikts 1. pantā, dalībvalstis aprēķina IKP, izmantojot trīs pieejas — ražošanas pieeju, izdevumu pieeju un ienākumu pieeju. Aprēķinot IKP un pārejot no IKP uz NKI, dalībvalstis kopš 2014. gada, kad pirmo reizi tika piemērota EKS 2010, ir izmantojušas šajā grāmatvedības standartā ietvertos jēdzienus un definīcijas.

NKI, piemērojot EKS 2010, tika pārbaudīts NKI pārbaudes ciklā no 2016. gada līdz 2019. gadam. Šā cikla laikā tika pastiprināti pārbaudīta pāreja no EKS 95 jēdzieniem uz EKS 2010 jēdzieniem, tajā skaitā rūpīgi pārbaudītas atsevišķas nozīmīgas izmaiņas abos standartos izmantotajos jēdzienos. 2016.–2019. gada pārbaudes cikls sekmīgi noslēdzās pēc NKI regulas stāšanās spēkā 2019. gadā.

Saskaņā ar NKI regulas 1. pantu NKI pārbaudes ciklā no 2020. gada līdz 2024. gadam piemēro tos pašus jēdzienus un definīcijas (EKS 2010).

Saistībā ar NKI datu lietderību izmantošanai attiecībā uz pašu resursu uzticamību, salīdzināmību un pilnīgumu atbilstošos gadījumos piemēro Regulas (ES, Euratom) Nr. 609/2014⁷ 10.b panta 4. punkta attiecīgos noteikumus, jo īpaši iespēju ieviest atrunu par NKI datu kvalitāti Komisijas vai dalībvalsts paziņotajos punktos.

3. NKI DATU UN PAPILDU INFORMĀCIJAS NOSŪTĪŠANA

NKI datu un ziņojumu par NKI datu kvalitāti ikgadējā nosūtīšana

Saskaņā ar NKI regulas 2. pantu dalībvalstīm katru gadu pirms 1. oktobra jāaprēķina un jāiesniedz Komisijai (*Eurostat*) NKI kopsummā un to sastāvdaļu rādītāji. Šis termiņš ir saskaņots ar galīgo termiņu nacionālo kontu citu gada datu nosūtīšanai saskaņā ar EKS 2010 nosūtīšanas programmu, un tas atvieglo dalībvalstīm visu attiecīgo datu kopumu sagatavošanu.

Dalībvalstīm jāiesniedz NKI kopsummā un to sastāvdaļās saskaņā ar regulas 1. pantā minētajām definīcijām. Dati jānosūta par iepriekšējo gadu un vienlaikus jāpaziņo arī informācija par jebkādam izmaiņām, kas izdarītas datos par agrākajiem gadiem. Šī prasība ir atspoguļota nosūtīšanas tabulu veidnēs (NKI anketās), ko *Eurostat* sagatavo pirms katras datu ikgadējās nosūtīšanas.

Ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos pavasara sanāsmē katru gadu vienojas par NKI anketas vienoto struktūru, kas būs jāizmanto dalībvalstīm. Tas tiek darīts, lai atvieglotu dalībvalstīm NKI datu iesniegšanu. *Eurostat* nosūta visām dalībvalstīm vienotās anketas veidni un lūdz laikus atsūtīt aizpildītās tabulas.

Anketā ir iekļautas arī papildu tabulas un formulas, kas palīdz pārbaudīt sniegto datu atbilstību un novērst vai atklāt iespējamās kļūdas. Turklāt anketai ir pievienoti sīki norādījumi par to, kā aizpildīt to pareizi. Šie pasākumi ir ļoti palīdzējuši saskaņot un vēl vairāk uzlabot datus, ko dalībvalstis iesniedz *Eurostat*.

NKI regula arī nosaka dalībvalstīm pienākumu nosūtīt *Eurostat* ikgadējo ziņojumu par NKI datu kvalitāti (2. panta 3. punkts). Minētā ziņojuma galvenais mērķis ir sniegt Komisijai informāciju par izmaiņām, kuras kopš iepriekšējās NKI datu nosūtīšanas radušās avotos un metodēs, ko izmanto NKI kopsummā un to sastāvdaļu apkopošanai. Par ziņojuma vienoto saturu un formātu arī vienojas ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos pavasara sanāsmē. Šo procedūru izmanto vairākus gadus, tāpēc ziņojumi parasti ir kvalitatīvi un sniedz Komisijai un ekspertu grupai nacionālā kopienākuma jautājumos nepieciešamo pamatinformāciju dalībvalstu NKI datu un to pārskatīšanu novērtēšanai.

---

⁷ Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 609/2014 (2014. gada 26. maijs) par metodēm un procedūru, lai darītu pieejamus tradicionālos, PVN un NKI pašu resursus, un par pasākumiem, lai izpildītu kases vajadzības (pārstrādāta redakcija) (OV L 168, 7.6.2014., 39. lpp.).

Dalībvalstis elektroniski nosūta attiecīgos datus NKI anketā kopā ar ziņojumu par NKI datu kvalitāti, iesniedzot tos *Eurostat* vienotajā datu ievadīšanas sistēmā (izmantojot īpašu platformu, ko sauc par *EDAMIS*).

Tā kā NKI regula ir tiesību akts, kas attiecas uz EEZ, arī EBTA valstis⁸ nosūta NKI datus, tāpat kā to dara ES dalībvalstis. Turklāt saskaņā ar līgumu par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības⁹ piemērojamās Savienības tiesības par Savienības pašu resursiem, kas attiecas uz finanšu gadiem laikā līdz 2020. gadam, Apvienotajai Karalistei turpina piemērot pēc 2020. gada 31. decembra, ieskaitot gadījumus, kad attiecīgie pašu resursi ir jādara pieejami, jākorrigē vai jāpielāgo pēc minētā datuma. Tāpēc Apvienotā Karaliste arī nosūta NKI datus par laikposmu līdz 2020. gadam saskaņā ar NKI regulu.

2019. gadā visas valstis, izņemot vienu (ES dalībvalsti), nosūtīja savas 2019. gada NKI deklarācijas pirms 1. oktobra, iekļaujoties termiņā. Pēdējā dalībvalsts nosūtīja to 1. oktobrī.

2020. gadā visas valstis, izņemot vienu (EBTA valsti), nosūtīja savas 2020. gada NKI deklarācijas pirms 1. oktobra, iekļaujoties termiņā. Pēdējā EBTA valsts nosūtīja NKI anketu 15. oktobrī un ziņojumu par kvalitāti 28. oktobrī.

2021. gadā visas 32 valstis nosūtīja savas 2021. gada NKI deklarācijas pirms 1. oktobra, iekļaujoties termiņā.

2022. gadā visas 32 valstis, izņemot vienu (EBTA valsti), nosūtīja savas 2022. gada NKI deklarācijas pirms 1. oktobra, iekļaujoties termiņā. Pēdējā EBTA valsts līdz noteiktajam termiņam nosūtīja vienīgi NKI anketu.

NKI uzskaitījumi

Ziņojuma par kvalitāti nolūks ir sniegt jaunāko informāciju par izmaiņām dalībvalsts metodikā un NKI datus, savukārt pilnīgu detalizētu pārskatu par metodēm un avotiem, ko izmantoja galīgo NKI novērtējumu aprēķināšanā sniedz NKI uzskaitījumi, kuros uzskaitīti avoti un metodes, ko izmantoja NKI kopsummu un to sastāvdaļu sagatavošanā. Pamatojoties uz šiem uzskaitījumiem, *Eurostat* novērtē dalībvalsts NKI datu kvalitāti salīdzināmības, uzticamības un pilnīguma ziņā.

NKI regulas 3. pants nosaka dalībvalstīm pienākumu iesniegt *Eurostat* NKI uzskaitījumu. Tas arī paredz, ka Komisijai, izmantojot īstenošanas aktus, jānosaka uzskaitījuma struktūra un detalizēta kārtība saskaņā ar EKS 2010, kā arī tā atjaunināšanas un nosūtīšanas grafiks. Vēl 3. pantā ir noteikts, ka minētie īstenošanas akti nedrīkst radīt ievērojamas papildu izmaksas, jo tas varētu izraisīt nesamērīgu un nepamatotu slogu dalībvalstīm. Turklāt uzskaitījumam jāatbilst EKS 2010, un netiek pieļauta dublēšanās un pārslodze.

Šie aspekti risināti Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2020/1546¹⁰, ko pieņēma pēc iepriekš minēto noteikumu pieņemšanas, un ekspertu grupā nacionālā kopienākuma jautājumos saskaņotajās NKI uzskaitījuma vadlīnijās. Konkrētāk, attiecībā uz uzskaitījumu struktūru Regula (ES) 2020/1546 noteic, ka tiem jā sastāv no 10 nodaļām un NKI procesa tabulām. Uzskaitījuma atsevišķās nodaļas aptver šādus jautājumus:

1. nodaļa Pārskats par kontu sistēmu
2. nodaļa Pārskatīšanas politika un grafiks novērtējumu pārskatīšanai un pabeigšanai
Būtiskas pārskatīšanas kopš NKI uzskaitījuma pēdējās versijas

---

⁸ Lihtenšteina ir pieņēmusi atkāpi un neīsteno NKI regulu, tomēr sūta ikgadējo NKI anketu.

⁹ Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV C 384 I, 12.11.2019., 1. lpp.).

¹⁰ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1546 (2020. gada 23. oktobris), ar ko nosaka struktūru un detalizētu kārtību to avotu un metožu uzskaitījumam, ko izmanto, lai saskaņā ar Eiropas kontu sistēmu (EKS 2010) sagatavotu nacionālā kopienākuma kopsummas un to sastāvdaļas (OV L 354, 26.10.2020., 1. lpp.).

- 3. nodaļa Ražošanas pieeja
- 4. nodaļa Ienākumu pieeja
- 5. nodaļa Izdevumu pieeja
- 6. nodaļa Līdzsvarošanas vai integrācijas procedūra un novērtējumu validācija
- 7. nodaļa Pārskats par pilnīguma korekcijām
- 8. nodaļa Pāreja no iekšzemes kopprodukta (IKP) uz NKI
- 9. nodaļa Galvenās izmantotās klasifikācijas
- 10. nodaļa Galvenie izmantotie datu avoti

Kā pielikumu NKI uzskaitījumiem pievieno procesu tabulas, kas sniedz skaitlisku informāciju par rezultātiem, kuri iegūti visos secīgajos NKI apkopošanas procesa posmos, sākot ar statistikas avotiem, turpinot ar dažādām korekcijām un beidzot ar galīgajiem nacionālo kontu datiem. Tajās iekļauj arī skaitlisku informāciju par atsevišķu izmantoto avotu veidu un veikto korekciju relatīvo lielumu šajā apkopošanas procesā, kā arī atsaucēs uz attiecīgajām NKI uzskaitījuma nodaļām.

NKI uzskaitījuma vadlīnijas, ko sagatavoja ciešā sadarbībā ar ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos un kas atspoguļo Regulā (ES) 2020/1546 noteikto detalizēto kārtību, nosaka detalizētas prasības atsevišķu nodaļu struktūrai un saturam. Tās arī sniedz dalībvalstīm norādījumus par to, kā sagatavot kvalitatīvu uzskaitījumu, uzsverot galvenos principus un aspektus, kam šajā procesā jāpievērš īpaša uzmanība. Tajās ir iekļauti arī noteikumi par atsaucēs gada izvēli un par NKI uzskaitījuma un tā turpmāku atjauninājumu iesniegšanu.

Izstrādājot NKI uzskaitījuma vadlīnijas, tika pievērsta pienācīga uzmanība nepieciešamībai novērst dublēšanos un pārslodzi, aprakstot un izmantojot EKS 2010 terminus un definīcijas. Turklāt vadlīniju atjauninājumā 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam izmaiņas tika ieviestas vienīgi ierobežotā apjomā, kur tas bija nepieciešams, lai grozītu esošās prasības vai sniegtu papildu norādījumus.

Regulā (ES) 2020/1546 noteiktais termiņš NKI uzskaitījuma nosūtīšanai bija 2021. gada 31. decembris. Lielākā daļa dalībvalstu nosūtīja NKI uzskaitījumus līdz noteiktajam termiņam. Komisija ieviesa vispārēju atrunu attiecībā uz piecām dalībvalstīm saistībā ar kavēšanos NKI uzskaitījumu nosūtīšanā. Attiecībā uz četrām no šīm dalībvalstīm vispārējā atruna vēlāk tika atcelta pēc tam, kad tās iesniedza savus NKI uzskaitījumus.

Tulīt pēc NKI uzskaitījumu un procesu tabulu nosūtīšanas *Eurostat* NKI riska novērtējuma gaitā veica sākotnēju vispārīgu analīzi par to pilnīgumu un atbilstību. Šajā pārbaudē netika atklāti būtiski trūkumi, kas apgrūtinātu NKI uzskaitījumu sīkāku pārbaudi 2020.–2024. gada ciklā.

Tā kā ievērojamas izmaiņas galīgo IKP un NKI datu apkopošanai izmantotajās procedūrās un statistikas pamatdatos neveic katru gadu un to būtiskas pārskatīšanas intervāli ir garāki, NKI uzskaitījumi nav jāpāraksta katru gadu. Regulā (ES) 2020/1546 norādīts, ka NKI uzskaitījuma turpmākie atjauninājumi jāveic un jānosūta *Eurostat* 12 mēnešu laikā pēc tam, kad veiktas jebkādas būtiskas izmaiņas NKI apkopošanas avotos vai metodēs. Katrā ziņā NKI uzskaitījums jāatjaunina vismaz reizi piecos gados.

4. NKI APRĒĶINĀŠANAS PROCEDŪRAS UN PĀRBAUDES

Ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos

Saskaņā ar NKI regulas 4. pantu Komisijai jāizveido oficiāla ekspertu grupa, kuras sastāvā ir visu dalībvalstu pārstāvji un kuru vada Komisijas pārstāvis. Šīs ekspertu grupas uzdevumi ir:

- konsultēt Komisiju par NKI aprēķinu salīdzināmību, uzticamību un pilnīgumu un paust savu viedokli par to;
- izskatīt jautājumus, kas ir saistīti ar regulas īstenošanu, un

- izdot ikgadējus atzinumus par to NKI datu lietderību, kurus dalībvalstis iesniegušas attiecībā uz pašu resursiem.

Drīz pēc NKI regulas stāšanās spēkā — 2019. gada 17. maijā — Komisija pieņēma lēmumu izveidot Komisijas ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos¹¹. Ekspertu grupas nacionālā kopienākuma jautājumos pirmā sanāksme notika 2019. gada maijā, un tajā pieņēma reglamentu. Kopš tā laika ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos regulāri rīko sanāksmes divreiz gadā — pavasarī un rudenī. Kopš NKI regulas stāšanās spēkā ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos ir tikusies kārtējās sanāksmēs astoņas reizes (līdz 2022. gada novembrim). Ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos ir sarīkojusi arī trīs *ad hoc* sanāksmes saistībā ar globalizāciju.

Komisija (*Eurostat*) var izveidot ekspertu grupā nacionālā kopienākuma jautājumos apakšgrupas īpašu jautājumu izskatīšanai saistībā ar NKI atbilstoši Komisijas noteiktajam darba uzdevumam.

2019. gada novembrī *Eurostat* izveidoja apakšgrupu par “pazudušā tirgotāja” krāpnieciskajām darbībām PVN jomā. Šīs apakšgrupas mērķis ir apmainīties ar praksi, apspriest avotus un metodes un sagatavot ieteikumus, lai vēl labāk nodrošinātu “pazudušā tirgotāja” krāpniecisko darbību PVN jomā uzskaites salīdzināmību. Šīs apakšgrupas darbs noslēdzās 2020. gada novembrī, kad tās galīgo ziņojumu apstiprināja ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos.

2020. gada jūnijā *Eurostat* izveidoja apakšgrupu par pilnīgumu. Šīs apakšgrupas mērķis ir izskatīt konkrētus jautājumus pilnīguma jomā, lai vēl labāk nodrošinātu NKI datu pilnīgumu, apmainītos ar praksi un izstrādātu praktiskus norādījumus nolūkā vēl labāk nodrošināt pilnīguma korekciju salīdzināmību. Šīs apakšgrupas darbs turpinās, un to ir plānots pabeigt 2023. gadā.

Oficiāls atzinums par NKI datu lietderību attiecībā uz pašu resursiem

NKI regulas 4. pantā arī noteikts, ka ekspertu grupai nacionālā kopienākuma jautājumos jāizdod ikgadēji atzinumi par to NKI datu lietderību, kurus dalībvalstis iesniegušas attiecībā uz pašu resursiem. Šajā nolūkā ekspertu grupai nacionālā kopienākuma jautājumos katrā rudens sanāksmē tiek iesniegts izskatīšanai *Eurostat* sagatavots dokuments, kurā ir iekļauti nosūtītie NKI dati un kopsavilkuma ziņojumi par kvalitāti. Atzinuma pielikumā *Eurostat* īsumā izklāsta pārbaudes galvenos rezultātus, minot noteiktus kvantitatīvus un kvalitatīvus rādītājus.

Kopš NKI regulas stāšanās spēkā ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos ik gadu ir sekmīgi pieņēmusi atzinumu, kas apstiprina dalībvalstu un Apvienotās Karalistes iesniegto NKI anketu datu lietderību attiecībā uz pašu resursiem. Tiklīdz dati ir atzīti par lietderīgiem, atzinumu kopā ar datiem iesniedz Budžeta ĢD. Šis process ir noritējis raiti, ļaujot Budžeta ĢD laikus aprēķināt katras valsts iemaksas budžetā atbilstoši NKI pašu resursiem.

Pārbaudes modelis

Komisijai (*Eurostat*), izmantojot pārbaudes modeli, ir jāpārbauda NKI uzskaitījumos aprakstītie avoti un metodes, ko dalībvalstis ir izmantojušas NKI aprēķināšanai. NKI regulas 5. pants noteic, ka šo modeli izstrādā Komisija ciešā sadarbībā ar ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos. Pamatojoties uz modeli, kas tika sekmīgi izmantots 2016.–2019. gada NKI pārbaudes ciklā, *Eurostat* izstrādāja šādu modeli 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam, un ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos to apstiprināja savās sanāksmēs 2020. un 2021. gadā. Visi attiecīgie tā elementi ir aprakstīti pamatdokumentos, kuri veido šo modeli¹².

¹¹ Komisijas Lēmums (2019. gada 17. maijs), ar ko izveido Komisijas ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos (Dokuments attiecas uz EEZ), C/2019/3651 (OV C 174, 21.5.2019., 5.–8. lpp.).

¹² Pamatdokumenti ir pieejami ekspertu grupas nacionālā kopienākuma jautājumos publiskajā vietnē: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7eb29b7b-33b0-4c9f-851b-e370277bb9e5>.

Papildus dokumentam GNIG/121 “NKI pārbaudes modeļa pašu resursiem izklāsts”, kurā izklāstīts viss modelis, 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam ir sagatavoti šādi pamatdokumenti:

- “EKS 2010 NKI uzskaitījuma vadlīnijas — Norādījumi NKI uzskaitījuma sagatavošanai saskaņā ar EKS 2010 un NKI procesu tabulu apkopošanai”(GNIG/068, 1. redakcija);
- “NKI uzskaitījuma novērtēšanas anketa (*GIAQ*)” (GNIG/099);
- “Norādījumi par tiešās pārbaudes veikšanu, pārbaudot dalībvalstu NKI uzskaitījumus” (GNIG/100);
- “Piezīme par NKI atrunām” (GNIG/101);
- “Piezīme par būtiskuma sliekšni” (GNIG/102);
- “Norādījumi par dokumentāciju” (GNIG/122); un
- “Riska novērtēšanas modelis NKI pārbaudei attiecībā uz pašu resursiem” (GNIG/130).

Modelis aptver NKI anketās nosūtīto datu un ziņojumu par kvalitāti ikgadējo pārbaudi un NKI aprēķināšanā izmantoto statistikas avotu un metožu daudzgadu pārbaudi.

Pārbaudes procesa ikgadējā daļā pārbauda NKI anketās nosūtītos datus un ziņojumus par kvalitāti. NKI anketas pārbauda *Eurostat*, cita starpā pārliecinoties par iesniegto tabulu formālo un skaitlisko pareizību, datu atbilstību laika gaitā, kā arī to atbilstību publicētajiem nacionālo kontu skaitļiem. Ziņojumā par kvalitāti aprakstītās pārskatīšanas pārbauda cita starpā attiecībā uz ticamību, izmantoto avotu un metožu kvalitāti, kopējās pārskatīšanas saskaņošanu ar atsevišķajām pārskatīšanām un atbilstību iepriekš paziņotajām izmaiņām. Dalībvalstīm var lūgt sniegt skaidrojumus par datiem un ziņojumu par kvalitāti un nosūtīt labojumus. Šā procesa rezultātā ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos pieņem iepriekš minēto atzinumu par NKI datu lietderību attiecībā uz pašu resursiem.

Pārbaudes procesa daudzgadu daļā pārbauda NKI aprēķināšanā izmantotos statistikas avotus un metodes. Visas dalībvalstis pārbauda saskaņotā veidā, un tas notiek daudzgadu pārbaudes ciklu laikā, kas nodrošina strukturētu un saskaņotu pārbaudes satvaru. Cikla galvenie posmi pēc pamatdokumentu kopuma sagatavošanas ir šādi: NKI uzskaitījumu un procesa tabulu iesniegšana; riska novērtējums; uzskaitījumu un procesa tabulu dokumentārās pārbaudes; transversālu jautājumu salīdzināšana starp valstīm; NKI informācijas pārbaudes vizītes; tiešās pārbaudes; rīcības punktu noteikšana un atrunas.

NKI uzskaitījumi un procesu tabulas ir galvenie atsauces dokumenti, ko izmanto visos daudzgadu pārbaudes procesa posmos. *Eurostat* pārbauda tos, izmantojot NKI uzskaitījuma novērtēšanas anketu, ko apstiprinājusi ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos, un veicot tiešās pārbaudes atsevišķās apkopošanas jomās. Anketa ir visaptverošs pārbaudes un dokumentēšanas rīks. Tās struktūra ir cieši saskaņota ar NKI uzskaitījuma vadlīniju struktūru. Anketa ir vērsta galvenokārt uz to, lai pārbaudītu aprakstīto avotu un metožu atbilstību EKS 2010 prasībām, saistītajiem tiesību aktiem un metodiskajiem norādījumiem. Šie rīki gadu gaitā ir labi pildījuši savu uzdevumu, nodrošinot NKI uzskaitījumu un procesu tabulu sistemātisku, konsekventu un taisnīgu analīzi.

Dažas nacionālo kontu jomas, kas ir norādītas riska novērtējumā, uzskata par augsta riska jomām visās dalībvalstīs. Tajās ir jāveic valstu piemēroto risinājumu detalizēta salīdzinošā analīze. Dažos gadījumos var būt nepieciešams vienoties par konceptuāliem aspektiem ekspertu grupā nacionālā kopienākuma jautājumos. Šos jautājumus visās valstīs pārbauda vienādi, veicot salīdzināšanu starp valstīm. 2016.–2019. gada pārbaudes cikla laikā *Eurostat* pabeidza plašu programmu vairāku transversālu jautājumu salīdzināšanai starp valstīm. Tika aptverti tādi jautājumi kā pilnīgums, IKP līdzsvarošana, mājokļu pakalpojumi, finanšu pakalpojumi (arī netieši novērtēti finanšu starpniecības pakalpojumi), globālā ražošana, maksājumu bilance un atšķirības starp EKS ‘95 un EKS 2010. Veicot salīdzināšanu starp valstīm attiecībā uz pilnīgumu, globālo ražošana, maksājumu bilanci un atšķirībām starp EKS ‘95 un EKS 2010, šīs jomas tika sadalītas sīkākās apakšjomās. Pavisam tika veiktas 16 salīdzināšanas starp valstīm, un tika iegūta lielāka pārliecība par attiecīgās jomas apkopošanā izmantoto avotu un metožu kvalitāti. Vēl divos gadījumos situācija dažādās valstīs vēl tiek analizēta 2020.–2024. gada pārbaudes cikla laikā.

NKI regulā ir noteikts, ka pārbaudes modeļa pamatā ir salīdzinošas izvērtēšanas un izmaksu lietderības principi. Attiecīgi tie ir galvenie principi, ko ievēro, veicot NKI pārbaudi, un tos izmanto visa pārbaudes procesa laikā.

Salīdzinošā izvērtēšana NKI pārbaudes laikā izpaužas kā dalībvalstu aktīva iesaiste pārbaudes procesā — piedaloties gan ekspertu grupā nacionālā kopienākuma jautājumos, gan NKI informācijas pārbaudes vizītēs. Lai atvieglotu salīdzinošās izvērtēšanas principa īstenošanu, *Eurostat* ir nodrošinājis pārbaudes procesa pārredzamību, padarot visu attiecīgo dokumentāciju pieejamu ekspertu grupai nacionālā kopienākuma jautājumos. Tā ietver NKI uzskaitījumus un procesu tabulas, kā arī visus pārbaudes procesa iznākumus attiecībā uz ziņojumiem par vizītēm un rīcības punktiem, konstatēto nebūtisko jautājumu sarakstu, progresa un galīgos ziņojumus par transversāliem jautājumiem, kas pārbaudīti, veicot salīdzināšanu starp valstīm, situāciju ar atrunām un (2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklā) visas vēstules par NKI atrunu ieviešanu un atcelšanu.

Savukārt izmaksu lietderības principa piemērošana NKI pārbaudes modelī izpaužas divējādi — pirmkārt, izmantojot riska novērtējumu, un, otrkārt, piemērojot būtiskuma sliekšni. Visaptverošs riska novērtējuma modelis NKI pārbaudei attiecībā uz pašu resursiem tika izstrādāts ciešā sadarbībā ar ekspertu grupu nacionālā kopienākuma jautājumos un apstiprināts tajā. Tas paredz pārbaudes procesa strukturēšanu un īpašas uzmanības pievēršanu jomām ar salīdzinoši augstu riska līmeni pārbaudes gaitā. Komisija uzskata, ka šā rīka izmantošana ir atvieglojusi procesu un padarījusi to lietderīgāku izmaksu ziņā.

Vērtējot konkrētu darbību vai darījumu iespējamo apjomu un nozīmību, izmaksu lietderības princips paredz piemērot būtiskuma sliekšni. Sliekšni, ko izmanto šim nolūkam, ir apstiprinājusi ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos, un tas ir 0,1 % no NKI. Būtiskuma sliekšni ņem vērā visā pārbaudes procesā, taču tas kļūst izšķirošs, kad nosaka un atceļ rīcības punktus un atrunas.

Deleģētie akti un īstenošanas akti

NKI regulas 5. pants paredz, ka Komisija pieņem deleģētos aktus, nosakot sarakstu ar jautājumiem, kuriem jāpievērš uzmanība katrā pārbaudes ciklā, lai nodrošinātu NKI datu uzticamību, pilnīgumu un augstāko iespējamo salīdzināmības pakāpi atbilstoši EKS 2010. Turklāt, pamatojoties uz minēto jautājumu sarakstu, Komisija ar īstenošanas aktiem nosaka īpašus pasākumus, lai padarītu NKI datus salīdzināmākus, uzticamākus un pilnīgākus.

Komisija pieņēma Deleģēto regulu (ES) 2020/2147¹³, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/516 papildina, nosakot jautājumu sarakstu, kuriem jāpievērš uzmanība katrā pārbaudes ciklā. Tajā ir uzskaitīti šādi temati:

- ģeogrāfiskās teritorijas definīcija;
- mājokļu pakalpojumu novērtēšanas principi;
- PVN atmaksu apstrāde;
- pasākumi attiecībā uz pilnīgumu un
- neiekasētā PVN apstrāde.

Šie jautājumi ir tikuši pienācīgi ņemti vērā pārbaudes modelī, jo to attiecīgie aspekti ir atbilstoši aplūkoti pamatdokumentos (piemēram, NKI uzskaitījuma vadlīnijās, NKI uzskaitījuma novērtēšanas anketā un riska novērtējuma modelī).

---

¹³ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/2147 (2020. gada 8. oktobris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/516 papildina, nosakot jautājumu sarakstu, kuriem jāpievērš uzmanība katrā pārbaudes ciklā (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 428, 18.12.2020., 9. lpp.).

Pamatojoties uz iepriekš minēto sarakstu, Komisija ar turpmāk norādītajiem īstenošanas aktiem noteica īpašus pasākumus, lai padarītu NKI datus salīdzināmākus, uzticamākus un pilnīgākus pirmajos trīs jautājumos.

- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1947 par dalībvalstu ģeogrāfiskās teritorijas definīciju¹⁴;
- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1949, ar ko nosaka mājokļu pakalpojumu novērtēšanas principus¹⁵, un
- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1948 (2021. gada 10. novembris) par PVN atmaksu apstrādi personām, kas nav nodokļa maksātājas, un nodokļa maksātājiem par to darbībām, kuras ir atbrīvotas no nodokļa¹⁶.

Īstenošanas akti par pārējiem diviem jautājumiem (pasākumiem attiecībā uz pilnīgumu un neiekasētā PVN apstrāde) tiek gatavoti.

NKI informācijas pārbaudes vizītes

NKI regulas 6. pants paredz, ka Komisija (*Eurostat*) var veikt NKI informācijas pārbaudes vizītes dalībvalstīs¹⁷, ja tas ir lietderīgi. NKI informācijas pārbaudes vizīšu mērķis ir pārbaudīt NKI kopsummu un to sastāvdaļu kvalitāti un pārbaudīt atbilstību EKS 2010. Šajā saistībā vizīšu laikā vāc papildu informāciju, kas ir nepieciešama, lai konstatētu iespējamās nepilnības NKI uzskaitījumā vai NKI un tā sastāvdaļu aprēķināšanai izmantotajos statistikas avotos un metodēs. NKI informācijas pārbaudes vizīšu laikā var veikt arī NKI apkopošanas posmu tiešās pārbaudes. Tiešās pārbaudes galvenie mērķi ir pārbaudīt, vai avotu un metožu apraksts NKI uzskaitījumā atbilstoši atspoguļo faktiski izmantoto apkopošanas praksi un vai avotos norādītie pamatdati ir atbilstoši pārveidoti nacionālo kontu summās, ko dalībvalstis ir iesniegušas kā NKI attiecībā uz pašu resursiem. NKI informācijas pārbaudes vizītes rezultātā tiek sagatavots ziņojums (ko *Eurostat* iesniedz ekspertu grupai nacionālā kopienākuma jautājumos), kurā norādīti rīcības punkti, lai dalībvalsts ieviestu izmaiņas metodikā, labotu kļūdas apkopšanā vai skaidrotu vai papildinātu NKI uzskaitījumā iekļauto informāciju.

Minimālais vizīšu skaits, kādu plāno konkrētā dalībvalstī pārbaudes cikla laikā, ir atkarīgs no riska novērtējuma rezultātiem. Parasti pārbaudes cikla laikā katrā dalībvalstī notiek vismaz viena NKI informācijas pārbaudes vizīte.

Kopš NKI regulas stāšanās spēkā 2019. gada 18. aprīlī *Eurostat* ir veicis (līdz 2022. gada oktobrim) 19 NKI informācijas pārbaudes vizītes dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē. Neatkarīgi no sarežģītajiem apstākļiem saistībā ar Covid-19 pandēmiju tas tika paveikts, pateicoties ļoti labai

---

¹⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1947 (2021. gada 10. novembris) par dalībvalstu ģeogrāfiskās teritorijas definīciju, kas vajadzīga, piemērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās (NKI regula), un ar kuru atceļ Komisijas Lēmumu 91/450/EEK, Euratom un Komisijas Regulu (EK) Nr. 109/2005 (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 398, 11.11.2021., 1. lpp.).

¹⁵ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1949 (2021. gada 10. novembris), ar ko nosaka mājokļu pakalpojumu novērtēšanas principus, kuri jāpiemēro saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās (NKI regula), un atceļ Komisijas Lēmumu 95/309/EK, Euratom un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1722/2005 (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 398, 11.11.2021., 6. lpp.).

¹⁶ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1948 (2021. gada 10. novembris) par PVN atmaksu apstrādi personām, kas nav nodokļa maksātājas, un nodokļa maksātājiem par to darbībām, kuras ir atbrīvotas no nodokļa, nolūkā piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās (NKI regula), un ar kuru atceļ Komisijas Lēmumu 1999/622/EK, Euratom un Komisijas Regulu (EK, Euratom) Nr. 116/2005 (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 398, 11.11.2021., 4. lpp.).

¹⁷ NKI informācijas pārbaudes vizītes var veikt arī Apvienotajā Karalistē un EBTA valstīs.

sadarbībai ar dalībvalstīm. *Eurostat* sistemātiski aicina nacionālo kontu ekspertus, kas pārstāv citu dalībvalstu statistikas iestādes, piedalīties NKI informācijas pārbaudes vizītēs. Tā rezultātā 11 no 19 vizītēm piedalījās nacionālo kontu eksperti no citām dalībvalstīm, šādi palīdzot īstenot salīdzinošās izvērtēšanas principu, kas jāievēro NKI pārbaudes procesā.

Komisijas veikto pārbažu izskatīšana Revīzijas palātā

Komisijas paveikto attiecībā uz dalībvalstu NKI datu pārbaudi katru gadu rūpīgi pārbauda Eiropas Revīzijas palāta. Turklāt saistībā ar daudzgadu pārbaudēm tiek sniegti īpaši snieguma ziņojumi. Sīkāku aprakstu par Revīzijas palātas darbībām attiecībā uz NKI saistībā ar pašu resursiem var atrast tās gada pārskatos par ES budžeta izpildi.

5. SECINĀJUMI

Nacionālo kopienākumu izmanto, lai aprēķinātu pašu resursu lielāko daļu ES vispārējā budžetā, un šajā sakarā NKI regulas pienācīga piemērošana ir ārkārtīgi svarīga. Turklāt EKS 2010 definīciju un uzskaites noteikumu pareiza piemērošana, kas ir priekšnoteikums augstas kvalitātes NKI datu iegūšanai, ir būtiska arī nacionālo kontu kvalitātei kopumā. Tādējādi pārliecība par NKI datu uzticamību, salīdzināmību un pilnīgumu, kas ir gūta, Komisijai veicot pārbaudes saskaņā ar NKI regulas noteikumiem, veicina pamatotāku ekonomisko analīzi un pārdomātāku ekonomiskās politikas veidošanu, izmantojot nacionālo kontu datus.

Modelis, ko patlaban izmanto, lai pārbaudītu NKI datus attiecībā uz pašu resursiem, lielā mērā pamatojas uz procedūrām, kuras iepriekš tika ieviestas, piemērojot Padomes Direktīvu 89/130/EEK, Euratom un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1287/2003. Kopš Regulas (ES) 2019/516 stāšanās spēkā pārbaudes modelis ir ticis pilnveidots, ņemot vērā NKI regulas attiecīgos noteikumus, tajā skaitā tos, kas ir saistīti ar salīdzinošās izvērtēšanas un izmaksu lietderības principiem, kā arī iepriekšējos NKI pārbaudes ciklos gūtos panākumus. Rezultātā ir izveidots oficiāls pārbaudes satvars, kas nodrošina stingru un visaptverošu, tomēr elastīgu pārbaudes procesu.

Ir veikti arī pasākumi, lai nodrošinātu NKI datu savlaicīgu un saskaņotu nosūtīšanu un uzlabotu un atjauninātu dokumentāciju par NKI un tā sastāvdaļu aprēķināšanā izmantotajām metodēm un avotiem.

Pateicoties šiem pasākumiem, ir gūti labi panākumi NKI aprēķinu izskatīšanā un pārbaudīšanā gan ikgadējo, gan daudzgadu pārbažu laikā.

Ir pieņemti regulā noteiktie attiecīgie deleģētie un īstenošanas akti. Turpinās darbs, lai ņemtu vērā citus iespējamus jautājumus un vēl vairāk uzlabotu NKI datu salīdzināmību, uzticamību un pilnīgumu.

Komisija ir piešķirusi ievērojamus resursus, lai nodrošinātu NKI regulas pienācīgu īstenošanu. Regulas raita piemērošana bija iespējama, pateicoties arī ļoti labai sadarbībai starp Komisiju un dalībvalstīm. Tā izpaudās gan darbā, ko veica ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos, kuru izveidoja, lai palīdzētu Komisijai izskatīt ar NKI regulas īstenošanu saistītos jautājumus, gan arī NKI informācijas pārbaudes vizīšu laikā.

Turpmākajos gados Komisija un ekspertu grupa nacionālā kopienākuma jautājumos turpinās centienus nodrošināt NKI datu augstu kvalitāti un vēl vairāk uzlabot šo datu salīdzināmību, uzticamību un pilnīgumu.